

การบังคับคดี กับ ลูกหนี้ กยศ.

ตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๖



โดย นางสาวสุภาภรณ์ พิณีจ

ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัดลพบุรี

ปัจจุบัน เนื่องจาก พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๐ ตอนที่ ๒๐ ก เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๖ และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๖ ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่เป็นคุณแก่ลูกหนี้ผู้กู้ยืม กฎหมายดังกล่าวเป็นที่สนใจของประชาชนโดยปรากฏตามสื่อต่าง ๆ หลากหลายช่องทาง เพราะพระราชบัญญัติ กยศ. ฉบับใหม่นี้ มีสาระสำคัญ ที่เป็นคุณทั้ง ต่อนักเรียน นักศึกษาที่กำลังจะขอใช้ทุนการศึกษาจาก กยศ. ลูกหนี้ผู้กู้ยืมไปแล้วก่อนที่กฎหมายจะมีผลใช้บังคับ รวมถึงลูกหนี้ที่อยู่ระหว่างผ่อนชำระหรือลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้แล้ว

โดยสาระสำคัญของกฎหมายที่แก้ไขใหม่ มีดังนี้

- อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไม่เกิน ๑% ต่อปี (จากแต่เดิมอยู่ที่ ๑% ต่อปี)
- กรณีผิดนัดชำระ ลดอัตราเบี้ยปรับ เหลือไม่เกิน ๐.๕% ต่อปี (จากแต่เดิมอยู่ที่ ๗.๕% ต่อปี)
- ไม่ต้องมีผู้ค้ำประกันในทุกกรณี
- เพิ่มให้มีการกู้เรียนในหลักสูตรระยะสั้น และให้ทุนการศึกษา
- ปรับลำดับการตัดชำระหนี้ใหม่ โดยจะหักต้นเงินเฉพาะส่วนที่ครบกำหนดก่อน ตามมาด้วยดอกเบี้ยหรือประโยชน์อื่นใด และเงินเพิ่มตามลำดับ
- เพิ่มจำนวนงวดชำระเป็น รายเดือน, รายไตรมาส และรายปี (จากแต่เดิมมีเฉพาะงวดชำระรายปี)
- ช่วยเหลือผู้กู้ยืมเงินที่อยู่ระหว่างดำเนินคดีหรืออยู่ระหว่างการบังคับคดี ให้สามารถผ่อนผันการชำระเงินคืน ปรับโครงสร้างหนี้ หรือแปลงหนี้ใหม่ ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๖ มีผลบังคับใช้แล้ว และเมื่อพิจารณาสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มีส่วนเกี่ยวข้องและมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ กรมบังคับคดีเป็นอย่างมาก ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กรมบังคับคดี ได้เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสมและเป็นธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าพนักงานบังคับคดีและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องศึกษาทำความเข้าใจกับพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๖ อย่างถี่ถ้วน ว่ามีส่วนใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ กรมบังคับคดี และเจ้าพนักงานจะต้องดำเนินการอย่างไรจึงจะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปโดยชอบตามอำนาจหน้าที่และไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๖ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวทำให้การบังคับคดีกับลูกหนี้ กยศ. มีความแตกต่างจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาอื่น เช่น

- ความรับผิดชอบของลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้ ในส่วนของเงินเพิ่มจะต้องไม่เกินร้อยละ ๐.๕ แต่ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระเงินเพิ่มในจำนวนที่สูงกว่า เช่น ร้อยละ ๗.๕

- ลำดับในการหักชำระหนี้จะต้องหักเงินเฉพาะส่วนที่ครบกำหนดก่อน ตามมาด้วยดอกเบี้ยหรือประโยชน์อื่นใด และเงินเพิ่มตามลำดับ

เมื่อการดำเนินการบังคับคดีกับลูกหนี้ กยศ. ต้องเป็นไปตามกฎหมายที่แก้ไข จึงมีความจำเป็นที่เจ้าพนักงานบังคับคดีและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ กรมบังคับคดี จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ พรบ.กยศ.(ฉบับที่ ๒) ให้ชัดเจนและปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าวด้วย

โดยกรมบังคับคดีได้มีการซักซ้อมความเข้าใจและวางแนวทางการปฏิบัติงาน ในการดำเนินการบังคับคดี ยึด/อายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ กยศ. ไว้ดังนี้

๑. คดีที่ของลูกหนี้ กยศ. ในการคำนวณหนี้เจ้าพนักงานจะต้องคำนวณเงินเพิ่มในอัตราร้อยละ ๐.๕ ตามที่กฎหมายกำหนดแม้ว่าคำพิพากษาจะกำหนดไว้สูงกว่าก็ตาม

๒. การนำเงินที่ลูกหนี้ กยศ. ชำระหนี้หรือเงินที่ได้จากการบังคับคดีไปคำนวณหักชำระหนี้ นั้น จะต้องชำระหนี้ตามลำดับ โดยหักชำระต้นเงินเฉพาะส่วนที่ครบกำหนด ดอกเบี้ยหรือประโยชน์อื่นใดและเงินเพิ่มตามลำดับ ซึ่งวิธีการหักชำระหนี้ของลูกหนี้ กยศ. เช่นนี้มีความแตกต่างกับการหักชำระหนี้ทั่วไปที่เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ต้องนำไปหักค่าฤชาธรรมเนียม ดอกเบี้ยและเงินเพิ่มก่อนแล้วจึงจะหักต้นเงิน

๓. ในระหว่างการบังคับคดี กับทรัพย์สินของหนี้ของลูกหนี้ผู้ยืม กยศ. หรือผู้ค้ำประกัน หากปรากฏว่าลูกหนี้ผู้ยืม ตาย ล้มละลาย เป็นคนพิการหรือทุพพลภาพ หรือ เป็นโรคอันตรายร้ายแรง หนี้ของ กยศ. เป็นอันระงับตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่อาจบังคับคดีได้อีกต่อไป ต้องดำเนินการถอนการยึด/อายัดทรัพย์สิน ไม่ว่าจะ เป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้ยืมหรือผู้ค้ำประกัน หรือผู้ค้ำประกัน ฉะนั้น ระหว่างการบังคับคดีเจ้าพนักงานบังคับคดีจึงต้องหมั่นตรวจสอบว่ามีเหตุในลักษณะตาม มาตรา ๔๙ เกิดขึ้นกับลูกหนี้ผู้กู้หรือไม่ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้การบังคับคดีเป็นไปโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งมีผลบังคับใช้แล้วนี้ ส่งผลให้ลูกหนี้ กยศ.มีความแตกต่างกับลูกหนี้ผู้กู้ยืมทั่วไป ดังนั้นมิใช่เพียงเจ้าพนักงานบังคับคดีเท่านั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลายก็ต้องศึกษาและทำความเข้าใจด้วยเช่นกัน เพราะมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วย ผู้เขียนมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่เห็นว่าควรหยิบยกมานำเสนอคือ ประเด็นเรื่องความระงับแห่งหนี้ของกยศ. ตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๖

มาตรา ๔๙ “ ในกรณีที่ผู้กู้ยืมมีลักษณะดังต่อไปนี้ภายหลังจากการกู้ยืมเงินให้หนี้ที่มีต่อกองทุนเป็นอันระงับไป

(๑) ตาย

(๒) ล้มละลาย ยกเว้นเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๓) เป็นคนพิการหรือทุพพลภาพจนไม่สามารถประกอบกิจการหรืออาชีพได้ ทั้งนี้ ตามลักษณะและระยะเวลาที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(๔) เป็นโรคอันตรายร้ายแรงหรือมีเหตุอันไม่สามารถประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพได้ ทั้งนี้ ตามลักษณะและระยะเวลาที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในกรณีตาม (๒) ให้ระงับเฉพาะหนี้ในส่วนที่ไม่ได้รับจากการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลาย ”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากฎหมาย ได้กำหนดว่าหากมีเหตุตาม (๑)(๒)(๓)(๔) เกิดขึ้นกับลูกหนี้ผู้กู้ยืมกยศ. ให้หนี้ของ กยศ.เป็นอันระงับ ซึ่งเพิ่มเติมจากที่กฎหมายกำหนดเรื่องความระงับแห่งหนี้ไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมวด ๕ โดยหนี้ย่อมระงับลงด้วยเหตุ ๕ ประการ คือ ๑. การชำระหนี้ ๒. การปลดหนี้ ๓. การหักกลบลบหนี้ ๔. การแปลงหนี้ใหม่ ๕. หนี้เคลื่อนกลิ้ง ในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่าบทบัญญัติในมาตรา ๔๙ นี้ มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดกิจการและทรัพย์สินในคดีล้มละลายที่ลูกหนี้ผู้กู้ยืม กยศ. หรือผู้ค้ำประกันถูกฟ้องเป็นจำเลยหรือได้ยื่นขอรับชำระหนี้ไว้ในคดีล้มละลายด้วย หากว่าเมื่อมีลูกหนี้ผู้กู้ กยศ.เป็นบุคคลล้มละลายในฐานะเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ควรจะดำเนินการอย่างไร ผู้เขียนจึงขอเสนอข้อสังเกตและความเห็น ดังนี้

๑. กรณีลูกหนี้ผู้กู้ยืม กยศ.ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในคดีล้มละลาย และ กยศ.ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ หากศาลเห็นชอบด้วยคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย เป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องพิจารณาทำคำสั่งคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ทุกราย ในส่วนของเจ้าหนี้ กยศ.เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีคำสั่งอย่างไร

ผู้เขียนมีความเห็นว่าการทำคำสั่งคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ กยศ. หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีคำสั่งอนุญาตให้ กยศ.ได้รับชำระหนี้ จะต้องกำหนดอัตราเงินเพิ่มร้อยละ ๐.๕ ตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๖๖ แม้ว่ามูลหนี้ที่ กยศ.ยื่นขอรับชำระหนี้จะเป็นหนี้ตามคำพิพากษาที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยและเงินเพิ่มสูงกว่าก็ตาม และต้องกำหนดเงื่อนไขว่า หากมีเหตุในลักษณะตาม มาตรา ๔๙ เกิดขึ้นกับลูกหนี้ ให้เจ้าหนี้ กยศ. หมดสิทธิได้รับชำระหนี้ต่อไป

๒. กรณีลูกหนี้ผู้กู้ยืม กยศ.ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในคดีล้มละลาย และ กยศ.ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ ต่อมาศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะคำสั่งอย่างไร

ผู้เขียนมีความเห็นว่ากรณีเช่นนี้ เมื่อลูกหนี้ผู้กู้ยืมล้มละลาย หนี้ของ กยศ.ย่อมอันระงับ ตามมาตรา ๔๙ หากเจ้าหนี้ กยศ. ไม่ถอนคำขอรับชำระหนี้เอง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องมีคำสั่งยกคำขอรับชำระหนี้ของ กยศ. แต่หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำคำสั่งคำขอรับชำระหนี้เสร็จและมีการแบ่งทรัพย์สินให้เจ้าหนี้ กยศ. รับส่วนแบ่งไปแล้วก่อนวันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ ให้ถือว่าหนี้ส่วนที่ กยศ. ยังไม่ได้รับเป็นอันระงับไป เจ้าหนี้ กยศ.ไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินอีก แม้ว่าในคดีล้มละลายเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ได้และอยู่ระหว่างทำบัญชีแบ่งแก่บรรดาเจ้าหนี้ กยศ. ก็ไม่มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งอีก และในทางกลับกันเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ไม่อาจเรียกเงินส่วนแบ่งที่จ่ายให้ เจ้าหนี้ กยศ.ไปแล้วกลับเข้ากองทรัพย์สินได้เช่นกัน

๓. กรณีลูกหนี้ผู้กู้ยืม กยศ.ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในคดีล้มละลาย และผู้ค้ำประกันได้ยื่นขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนที่ตนอาจใช้สิทธิไล่เบี้ยในเวลาภายหลังจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายตามมาตรา ๑๐๑ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ หากต่อมาศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีคำสั่งอย่างไร

ผู้เขียนมีความเห็นว่ากรณีเช่นนี้ หนี้ของ กยศ.ย่อมเป็นอันระงับ เมื่อหนี้ประธานระงับ หนี้ตามสัญญาค้ำประกันซึ่งเป็นหนี้อุปกรณ์ย่อมระงับไปด้วย ผู้ค้ำประกันย่อมต้องหลุดพ้นจากความรับผิดตามสัญญาค้ำประกัน กรณีจึงไม่มีหนี้ที่ผู้ค้ำประกันอาจจะไล่เบี้ยกับลูกหนี้ผู้กู้ในภายหลังอีก เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องมีคำสั่งยกคำขอรับชำระหนี้ของผู้ค้ำประกัน

๔. กรณีผู้ค้ำประกันลูกหนี้ กยศ. ถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด และกยศ. ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ในมูลหนี้ตามสัญญาค้ำประกัน หากต่อมาปรากฏว่าศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ผู้กู้ยืมล้มละลาย ซึ่งอาจจะล้มละลายในคดีเดียวกันหรือคนละคดีกับผู้ค้ำประกัน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีคำสั่งอย่างไร

ผู้เขียนมีความเห็นว่ากรณีเช่นนี้ หนี้ตามสัญญาค้ำประกันของลูกหนี้ กยศ.ย่อมเป็นอันระงับ เมื่อหนี้ประธานระงับ หนี้ตามสัญญาค้ำประกันซึ่งเป็นหนี้อุปกรณ์ย่อมระงับไปด้วย ผู้ค้ำประกันย่อมต้องหลุดพ้นจากความรับผิดตามสัญญาค้ำประกัน ความรับผิดของผู้ค้ำประกันในมูลหนี้ค้ำประกันย่อมหลุดพ้น หากเจ้าหนี้ กยศ.ไม่ถอนคำขอรับชำระหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องมีคำสั่งยกคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ กยศ.

ผู้เขียนยกประเด็นนี้ กยศ. ระงับไป เฉพาะกรณีลูกหนี้ล้มละลาย เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพการดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลาย ในส่วนที่เป็นเหตุให้หนี้ระงับตาม มาตรา ๔๙ (๑) (๓) (๔) ก็เช่นเดียวกัน หากปรากฏข้อเท็จจริงในคดีล้มละลายว่าลูกหนี้มีลักษณะตามมาตรา ๔๙ (๑) (๓) (๔) ย่อมทำให้หนี้ กยศ. ระงับไป และส่งผลให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นความรับผิดตามสัญญาค้ำประกันไปด้วย

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้มีอำนาจในการจัดกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย จึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจกับพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๖ รวมถึง ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศของคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และเป็นธรรม

ผู้เขียนได้พิจารณาพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยยกประเด็นที่สนใจซึ่งเห็นว่าเกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมบังคับคดีทั้งในการบังคับคดีแพ่งและคดีล้มละลาย โดยเฉพาะในส่วนของการทำงานของผู้เขียนไว้ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถนำความเห็นของผู้เขียนไปใช้เป็นแนวทางหรือนำไปเปรียบเทียบเพื่อพิจารณาประกอบการปฏิบัติงานได้ต่อไป
